

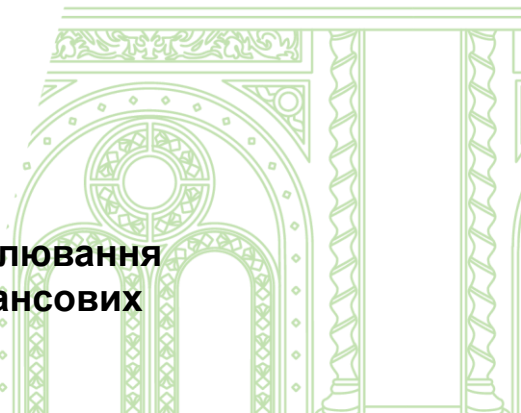

Національний
банк України

**Зустріч з представниками
страхового ринку з питань,
пов'язаних із забезпеченням
латоспроможності та інвестиційної
діяльності страховика за новими
правилами та застосуванням нових
підходів до формування технічних
резервів страховиком**

26.03.2024

**Департамент методології регулювання
діяльності небанківських фінансових
установ**

Питання дотримання вимог до платоспроможності страховиків

Складові регулятивного капіталу: прибуток

- У разі, якщо аудитори підтверджують річну звітність після звітної дати, але до моменту подачі звіту на ту ж звітну дату, то чи можна враховувати до регулятивного капіталу такий нерозподілений прибуток як підтверджений аудитором (наприклад, підтвердження річної звітності за 2023 рік аудитори надали 10.04.2024, то чи можна нерозподілений прибуток 2023 року вважати підтвердженим аудитором при поданні звітності за 1-й квартал 2024 року)?
- Яка процедура переходу «прибутку поточного та звітного років» з капіталу 2 рівня в «нерозподілений прибуток минулих років», що є складовою капіталу 1-го рівня.
- Яку величину нерозподіленого прибутку повинен вказати страховик у регуляторній звітності: нерозподілений прибуток за МСФЗ 17, чи нерозподілений прибуток розрахований на базі показників регуляторного балансу?
- Яким чином страховикам для розрахунку показників капіталу враховувати прибуток? Використовувати його розмір до оподаткування чи кінцевий фінансовий результат після вирахування всіх податків?
- Як правильно буде враховувати прибуток/збиток для розрахунку показників капіталу: накопичувально з врахуванням результатів попередніх періодів чи виключно звітного або поточного року?

Положення №201 містить таке:

11. **Регулятивний капітал першого рівня** містить такі складові:

3) **нерозподілений прибуток минулих років після вирахування дивідендів**, які мають бути виплачені, розмір якого визначається **на підставі фінансової звітності страховика, достовірність та повнота якої підтверджені згідно з аудиторським звітом** щодо проведення обов'язкового аудиту фінансової звітності страховика, складеним суб'єктом аудиторської діяльності, що має право здійснювати обов'язковий аудит фінансової звітності підприємств, що становлять суспільний інтерес, **який містить немодифіковану думку** такого суб'єкта аудиторської діяльності, та зазначений у регуляторній звітності страховика.

Регулятивний капітал першого рівня не містить прибутку поточного та звітного років, зазначеного в підпункті 3 пункту 14 глави 4 розділу II цього Положення;

14. **Регулятивний капітал другого рівня** містить такі складові:

3) **прибуток поточного та звітного років**, розмір якого визначається **на підставі фінансової звітності** та зазначений у регуляторній звітності страховика за відповідний період, а саме:

прибуток поточного року, розмір якого визначається на підставі фінансової звітності страховика **за проміжні звітні періоди цього року** та зазначений у регуляторній звітності;

прибуток звітного року, розмір якого визначається на підставі фінансової звітності страховика **за річний звітний період попереднього року, щодо якої не здійснювався обов'язковий аудит** відповідно до вимог законодавства України з питань аудиту, та зазначений у регуляторній звітності;

Вимоги до складових регулятивного капіталу

- Питання щодо дотримання вимог до складових відповідного рівня регулятивного капіталу, встановлені у пунктах 11, 12, 15, 18 Положення 201 та підтвердження відповідності вимогам, встановленим у зазначених пунктах

Встановлені вимоги ґрунтуються на вимогах Директиви ЄС 2009/138 Solvency II та Регламенту ЄС 2015/35.

Відповідно до Положення 201 страховик з метою включення складових до регулятивного капіталу та визначення їх відповідності вимогам використовує:

- документи страховика;
- вимоги, встановлені законодавством України до АТ / ТДВ за умови їх дотримання страховиком.

Елементи власного капіталу, що не є складовими регулятивного капіталу

- До якого рівня та складових регулятивного капіталу страховика відноситься «Інший вкладений додатковий капітал» відповідно до розділу II Положення №201?
- Чи можна віднести до регулятивного капіталу Капітал у дооцінках. Якщо так, то до якого з трьох рівнів він відноситься?
- Чи приймає участь даний показник («резерв узгодження») для визначення складових регулятивного капіталу?
- Чи правильним буде відобразити баланс CSM у складі резерву узгодження?

Регулятивний капітал першого рівня містить:

- фактично сплачений зареєстрований статутний капітал (для АТ - представлений простими акціями), за вирахуванням викуплених власних простих акцій/ часток, якими володіє страховик у власному статутному капіталі;
- емісійні різниці (емісійний дохід) за простими акціями;
- нерозподілений прибуток минулих років після вирахування дивідендів, які мають бути виплачені, розмір якого визначається на підставі фінансової звітності страховика, достовірність та повнота якої підтверджені згідно з аудиторським звітом, який містить немодифіковану думку суб'єкта аудиторської діяльності;
- резерви та фонди, створені або збільшені за рахунок нерозподіленого прибутку, за умови їх відповідності визначеним у Положенні критеріям.

Регулятивний капітал другого рівня містить:

- фактично сплачений зареєстрований статутний капітал, представлений привілейованими акціями, за вирахуванням викуплених власних привілейованих акцій;
- емісійні різниці (емісійний дохід) за привілейованими акціями;
- субординований борг, строк залучення якого становить не менше 10 років та термін до початку погашення становить не менше 5 років за умови отримання дозволу НБУ на його включення до регулятивного капіталу;
- прибуток поточного та звітного років, розмір якого визначається на підставі фінансової звітності.

Регулятивний капітал третього рівня містить субординований борг.

Коригування регулятивного капіталу

- Питання щодо необхідності коригування відповідно до пункту 21 Положення 201

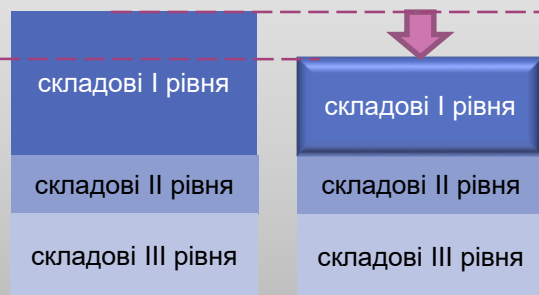
Страховик коригує регулятивний капітал першого або другого рівня так, щоб сума регулятивного капіталу відповідала різниці прийнятних активів та зобов'язань (див. пункт 21 Положення 201):

- зменшує регулятивний капітал першого рівня на позитивну різницю між:
сумою складових регулятивного капіталу першого рівня, другого та третього рівня, та сумою надлишку прийнятних активів над зобов'язаннями страховика;
 $(PK I + PK II + PK III) - (PA - З) = \Delta 1$. Якщо $\Delta 1 > 0$, тоді зменшуємо РК I на $\Delta 1$
- збільшує регулятивний капітал другого рівня на позитивну різницю між:
сумою надлишку прийнятних активів над зобов'язаннями страховика, та сумою складових регулятивного капіталу першого, другого та третього рівня.
 $(PA - З) - (PK I + PK II + PK III) = \Delta 2$. Якщо $\Delta 2 > 0$, тоді збільшуємо РК II на $\Delta 2$

Коригування розміру регулятивного капіталу

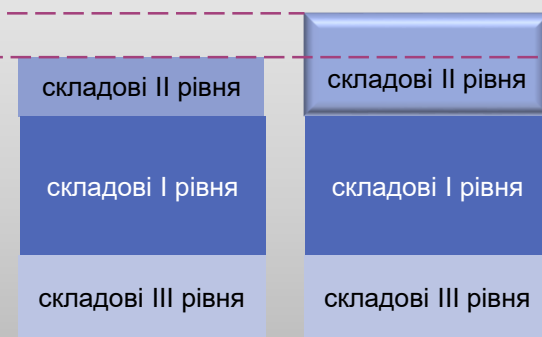
I рівня (зменшення):

Надлишок
прийнятних
активів над
зобов'язаннями

II рівня (збільшення):

Надлишок
прийнятних
активів над
зобов'язаннями

Прийнятні активи для розрахунку регулятивного капіталу: технічні резерви за договорами вихідного перестраховування

- Просимо повідомити в якому рядку таблиці 3 (Інформація щодо сформованих технічних резервів) Постанови №201 має міститись оцінка ризику невиконання перестраховиком договору перестраховування як частина технічних резервів за договорами вихідного перестраховування?

Пункт 112 Положення №203 містить таке:

Страховик, оцінюючи зобов'язання за договорами вихідного перестраховування, повинен враховувати вплив будь-якого ризику невиконання перестраховиком договору перестраховування. Страховик оцінює ризик дефолту контрагента відповідно до своєї облікової політики.

Таким чином, кожен з видів резервів може включати в тому числі оцінку ризику дефолту контрагента. У таблиці 3 «Інформація щодо сформованих технічних резервів» додатка 2 до Постанови №201 відповідні види/складові технічних резервів за договорами вихідного страхування зазначаються з урахуванням оцінки ризику дефолту контрагента.

- Коректність зазначених в Положенні вимог до рейтингу перестраховика-нерезидента з метою його включення до складу прийнятних активів для розрахунку регулятивного капіталу

Будуть внесені уточнення. Зміни готуються, будуть оприлюднені до обговорення.

Прийнятні активи для розрахунку регулятивного капіталу: цінні папери, дебіторська заборгованість

- До суми активів включається тільки балансова вартість активу, або балансова вартість активу та дебіторська заборгованість за нарахованими відсотками за такими цінними паперами?

Пункт 33 Положення №201 містить таке:

Акції, корпоративні облигації (крім цільових облигацій), облигації внутрішніх місцевих позик, облигації міжнародних фінансових організацій, цінні папери іноземних держав-емітентів, право власності страховика на які підтверджено документально відповідно до законодавства України, **а також дебіторська заборгованість за нарахованими відсотками за такими цінними паперами** (у разі наявності умов нарахування відсотків за такими цінними паперами) включаються до суми прийнятних активів.

- Згідно форми таблиці 7 (стовпчик 4) Положення №201 в «Періоді розміщення» потрібно зазначити дату, коли облигації почали розміщатися або зазначити кількість днів розміщення, розрахувавши за формулою «дата розміщення - дата погашення»?

Будуть внесені уточнення. Зміни готуються, будуть оприлюднені до обговорення.

- Чи весь клас 10 або тільки резерви по ОСЦПВ мають включатися в п. 46 Таблиці 5?

Пункти 39, 72 Положення 201 містять таке:

39. Залишки коштів у централізованих страхових резервних фондах, що сплачені страховиками до централізованих страхових резервних фондів МТСБУ відповідно до Закону про обов'язкове страхування, включаються до суми прийнятних активів у розмірі, **не більшому, ніж сума технічних резервів, сформованих за договорами страхування, укладеними відповідно до Закону про ОСЦПВ.**

72. Залишки коштів, сплачені страховиком до централізованих страхових резервних фондів МТСБУ відповідно до Закону про ОСЦПВ, включаються до суми прийнятних активів для покриття сформованих страховиком технічних резервів в обсязі, **не більшому, ніж розмір коштів, що використовуються виключно для виконання таким страховиком зобов'язань за укладеними договорами страхування за класом 10.**

- У пп. 47-49 таблиці 5 Положення 201 чи потрібно рахувати ECL на непрострочену дебіторську заборгованість за розміщеними грошовими коштами страховика в гарантійних фондах асианських компаній та в МТСБУ? Чи потрібно страховику визнавати резерви очікуваних кредитних збитків щодо фінансових активів, якщо компанія починає застосування МСФЗ 9 одночасно з МСФЗ 17, станом на 01.01.2023 р.?

Пункти 27, 41 Положення 201 містять таке:

27. **Страховик здійснює оцінку активів та зобов'язань** для цілей розрахунку регулятивного капіталу, крім оцінки технічних резервів, згідно з міжнародними стандартами фінансової звітності.

41. **Непрострочена дебіторська заборгованість, включаючи резерв очікуваних кредитних збитків за такою непростроченою дебіторською заборгованістю**, включається до суми прийнятних активів в обсязі...

Активи, що не є прийнятними для розрахунку регулятивного капіталу

- Яким чином відстрочені аквізиційні витрати впливатимуть на нормативи? Чи враховуються та яким чином нараховані відстрочені аквізиційні витрати в активах страховика? Чи вважаються вони прийнятними активами, чи приймають участь в розрахунку нормативів платоспроможності?

Перелік прийнятних активів для цілей розрахунку регулятивного капіталу визначений у главі 6 Положення 201. Особливості врахування активів, що приймаються для покриття технічних резервів за договорами прямого страхування та договорами вхідного перестраховування, встановлені у главі 12 Положення 201. Серед переліку прийнятних активів відсутні відстрочені аквізиційні витрати.

- Дебіторська заборгованість по СТО відноситься до дебіторської заборгованості по страховій діяльності чи до іншої?
- Чи відноситься до прийнятних активів для розрахунку регулятивного капіталу непрострочена дебіторська заборгованість за договорами страхування?

Пункт 40 Положення №201 містить таке:

40. Непрострочена дебіторська заборгованість включається до суми прийнятних активів за такими категоріями:

- 1) за розміщеними грошовими коштами страховика в гарантійних фондах асистанських компаній та/або безпосередньо в гарантійних фондах закладів охорони здоров'я за умови виконання визначених у Положенні вимог;
- 2) за здійсненими страховими виплатами за іншого страховика за договорами страхування в межах класу страхування 10 за угодами з прямого врегулювання збитків (вимог) за такими договорами;
- 3) за здійсненими страховими виплатами за іншого страховика згідно з умовами договору співстрахування, укладеного разом із таким страховиком;
- 4) за нарахованими відсотками від розміщення залишків коштів у централізованих страхових резервних фондах МТСБУ відповідно до Закону про ОСЦПВ;
- 5) **інша непрострочена дебіторська заборгованість, крім дебіторської заборгованості за операціями страхування та перестраховування, а також крім дебіторської заборгованості за нарахованими відсотками від розміщення залишків коштів у централізованих страхових резервних фондах МТСБУ відповідно до Закону про ОСЦПВ, в обсязі, що не перевищує суми кредиторської заборгованості, іншої, ніж кредиторська заборгованість за операціями страхування та перестраховування.**

Непрострочена дебіторська заборгованість за категоріями, визначеними в підпунктах 1-3 пункту 40 глави 6 розділу II цього Положення, включається до суми прийнятних активів за умови, що такий актив не був врахований під час розрахунку технічних резервів страховика та обліковується окремо.

Прийнятний регулятивний капітал

- Що обрати в прийнятний капітал платоспроможності, якщо капітал 1-го рівня (після коригування) менше 50% від капіталу платоспроможності?

Пункти 22, 23 Положення №201 містить таке:

22. **Розміри регулятивних капіталів другого та третього рівнів** для визначення прийнятного регулятивного капіталу для виконання вимог до капіталу платоспроможності страховика **повинні бути обмежені таким чином, щоб виконувалися такі пропорції:**

- 1) **сума складових регулятивного капіталу першого рівня повинна становити не менше 50 відсотків капіталу платоспроможності;**
- 2) **сума складових регулятивного капіталу третього рівня повинна становити менше 15 відсотків капіталу платоспроможності;**
- 3) **сума складових регулятивного капіталу другого рівня та третього рівня не повинна перевищувати 50 відсотків капіталу платоспроможності.**

23. **Розмір прийнятного регулятивного капіталу** для виконання вимог до капіталу платоспроможності **визначається страховиком як сума таких величин:**

- 1) **сума складових регулятивного капіталу першого рівня;**
- 2) **сума складових регулятивного капіталу другого рівня з урахуванням обмежень, встановлених у пункті 22 глави Положення;**
- 3) **сума складових регулятивного капіталу третього рівня з урахуванням обмежень, встановлених у пункті 22 глави Положення.**

Формула розрахунку капіталу платоспроможності

- В розрахунках капіталу платоспроможності податок рахується по нарахованим преміям?

У додатку 3 до Положення 201 у формулі розрахунку капіталу платоспроможності встановлено таке:

Податок на дохід за договорами страхування, співстрахування і перестрахування визначається **відповідно до підпункту 141.1.2 пункту 141.1 статті 141 розділу III Податкового кодексу України**

- На яку дату включати до розрахунку платоспроможність на 31.12.2023 для нон-лайфу?

Абзац третій пункту 51 Положення 201 визначає:

Страховик для розрахунку капіталу платоспроможності **вперше застосовує підпункт 3 пункту 1 додатка 3 до цього Положення з дати розрахунку, наступної після першого розрахунку капіталу платоспроможності згідно з підпунктами 1, 2 пункту 1 додатка 3 до цього Положення станом на 31 грудня.**

Повідомлення про приведення у відповідність

- На яку дату страховик має надати розрахунок згідно додатку 2 і з якою періодичністю?
- Чи може компанія підготувати згаданий додаток 2 про приведення своєї діяльності у відповідність до вимог встановлених даним положенням станом на 31.03.2024 та надіслати його до НБУ разом зі звітністю за 1-й квартал 2024 року?
- Чи достатнім буде після цього заповнення звітних форм згідно 190 Постанови НБУ?

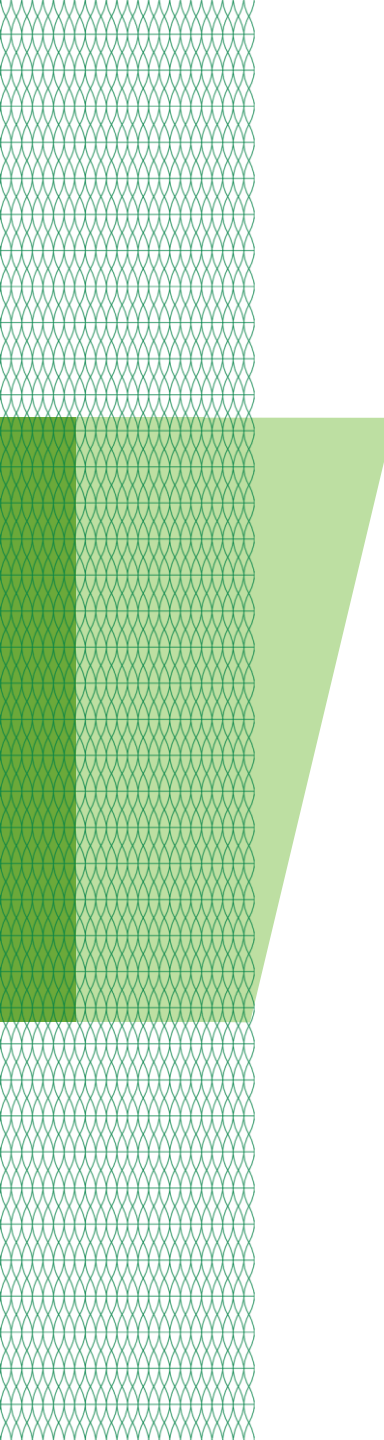
Пункт 10 розділу XV. ПРИКІНЦЕВІ ТА ПЕРЕХІДНІ ПОЛОЖЕННЯ Закону України «Про страхування»:

10. Страховики, які мали статус страховика до дня введення в дію цього Закону, **зобов'язані протягом шести місяців** з дня введення в дію цього Закону у визначеному Національним банком України порядку **привести свою діяльність у відповідність з вимогами цього Закону та повідомити про це Національний банк України за встановленою ним формою.**

Пункт 3 Постанови 201:

3. Страховик, який мав статус страховика станом на 01 січня 2024 року, до **30 червня 2024 року включно зобов'язаний привести свою діяльність у відповідність** до вимог Закону України від 18 листопада 2021 року № 1909-IX “Про страхування” щодо забезпечення платоспроможності та інвестиційної діяльності і Положення **та надіслати до Національного банку повідомлення за формою, встановленою в додатку 2 до цієї постанови.**

Питання щодо застосування нових підходів до формування технічних резервів страховиком

Значний страховий ризик

- *«Значний страховий ризик – страховий ризик, який за договором приймає на себе страховик, якщо в страховика за хоча б одним окремим сценарієм, що має комерційний зміст, у разі настання страхового випадку виникає зобов'язання здійснити страхову виплату (страхове відшкодування), максимально можливий розмір якої перевищуватиме розмір страхової премії за таким ризиком більше ніж на 10% з урахуванням вартості грошей у часі».*
- Договір страхування містить страховий компонент означає, що він містить зобов'язання страховика прийняти значний страховий ризик від страхувальника та/або іншої особи, визначеної договором, та здійснити страхову виплату (страхове відшкодування) страхувальнику та/або іншій особі, визначеній договором, у разі настання страхового випадку, причому такий страховий випадок є дожиттям або спричиняє негативні матеріальні наслідки для страхового інтересу страхувальника або інших осіб, визначених договором.
- Вимоги щодо значного страхового ризику мають застосовуватись до кожного договору окрему, за винятком тих випадків, коли в рамках інших договорів таке зобов'язання повністю передається іншій стороні.
- Наявність значного страхового ризику перевіряється на дату початку обліку зобов'язань за договором та на дату внесення суттєвих змін до договору.
- Порівнюється розмір премії, віднесений на період, із розміром можливої страхової виплати (відшкодування), з врахуванням вартості грошей в часі.

Відкладені аквізиційні витрати та окремі технічні вимоги

- При використанні загальної моделі оцінки резерву премій враховуються всі грошові потоки в межах договору, включно із аквізиційними витратами. Аналогу активу «відкладені аквізиційні витрати» не формується
- При використанні спрощеної оцінки резерву премій доступна опція щодо «капіталізації» відкладених аквізиційних витрат:
 - При застосуванні пункту 58 Положення 203 аквізиційні витрати будуть враховані шляхом зменшення резерву премій
 - Якщо пункту 58 Положення 203 не застосовується, то резерв премій не коригується на аквізиційні витрати

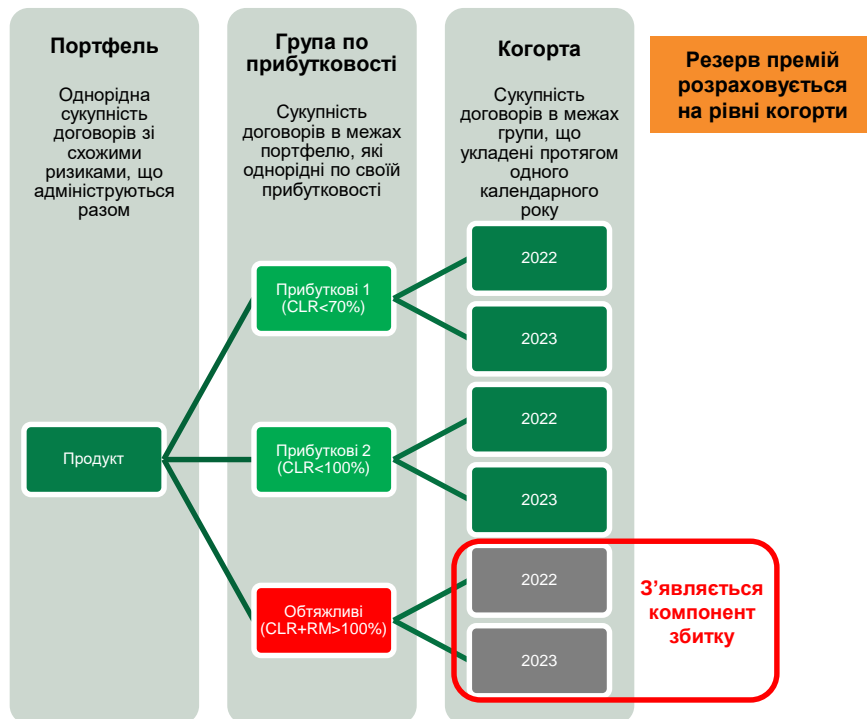
- *Якщо актуарій розраховує резерви збитків на трикутниках збитків, де відбулося викидання великих збитків (принцип визначення великих збитків, описаний внутрішньою політикою) чи такий метод можна віднести до модифікації методів із статті 82 Постанови 203 – чи це є вже іншими методами, які не суперечать МСФЗ 17?*
- Якщо певні збитки були виключені для спрощення та наближення при перевірці вимог до якості даних, зазначених у главі 4 Положення 203, і до отриманих модифікованих даних застосовувався один із методів, зазначених у підпунктах 1-4 пункту 82 Положення 203, тоді цей підхід відповідає підпункту 5 пункту 82 Положення 203 (модифікований метод).

- *У Постанові 194 є вимоги щодо структури Внутрішньої політики з формування резервів. Будь-ласка можете пояснити, що саме очікує побачити Регулятор в розділі: базові припущення щодо ключових характеристик ризиків, що підлягають страхуванню.*
- Наприклад, ризик однорідний в часі, розподіл ризику в часі не залежить від розміру страхової суми, ризик не залежить від статі застрахованої особи тощо.

Технічні вимоги

- *Відповідно до п. 106 Положення 203 страховик для розрахунку маржі ризику може використовувати одну із таких метрик:
1) вартість під ризиком;
2) умовна вартість під ризиком;
3) інші метрики, які за своєю сутністю не суперечать МСФЗ 17.
Рівень довірчої ймовірності, який застосовується страховиком для визначення маржі ризику, повинен становити не менше ніж 70%.
Рівень довірчої ймовірності, який застосовується страховиком для визначення маржі ризику, повинен становити не менше ніж 80%, якщо у страховика для здійснення оцінки майбутніх грошових потоків, яка використовується для перевірки адекватності технічних резервів згідно з вимогами глави 21 розділу VII цього Положення, немає даних за вісім кварталів до дати проведення такої перевірки.
Практичний кейс: страхування ядерних ризиків. Історії збитків немає, IBNR формуємо методом прогнозової збитковості і маємо ще додатково накласти завищений РМ.
Питання: відсутність даних за останні 8 кварталів стосується нового бізнесу страховика чи відсутності збитків? .*
- Відсутність даних за останні 8 кварталів стосується відсутності даних, до яких можливо застосувати відповідні актуарні техніки.
- *Яким чином в системі страховика повинна зберігатися інформація щодо дисконтування? Чи достатньо зберігати самі криві на звітні дати? Які припущення треба ще зберігати? Постанова 204 ст. 62:
«відомості про припущення, включаючи криву дисконтування (у разі її використання), що застосовуються для розрахунку технічного резерву за договором страхування (перестраховання)»*
- Має зберігатись та інформація, з використанням якої можна провести незалежну перевірку результатів розрахунку технічних резервів.

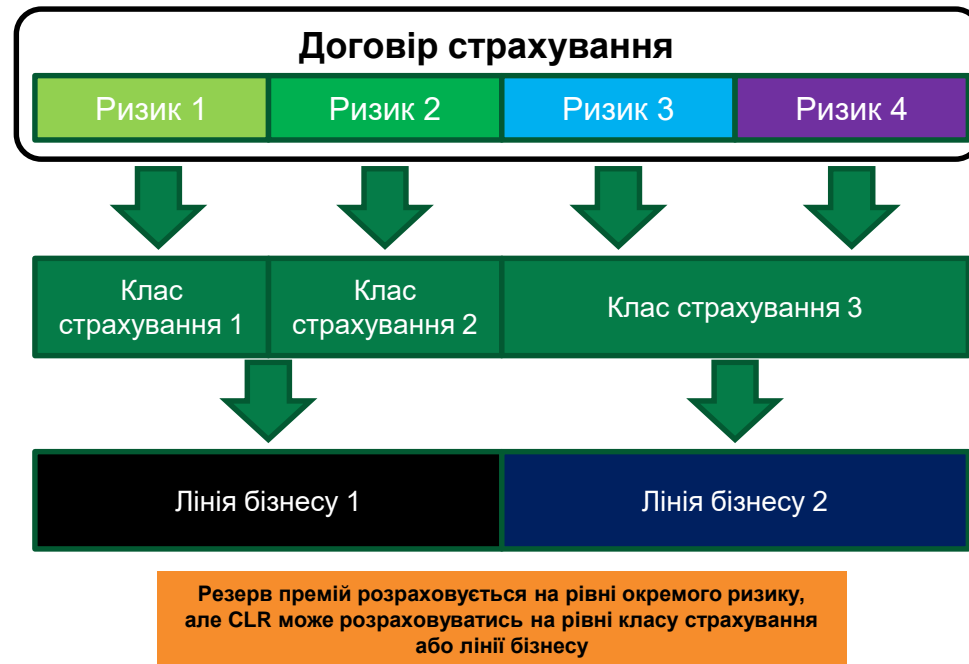
Агрегація договорів

- Договір відноситься до певної когорти в момент його первісного визнання. Договір може бути перенесений в іншу когорту лише у випадку суттєвих змін у договорі.
- Обтяжливість визначається на рівні всієї когорти. Договір є обтяжливим, якщо він входить до обтяжливої когорти договорів.
- Статус щодо прибутковості/обтяжливості когорти може змінитись з часом
- Валюта, у якій у страховика є зобов'язання, впливає на розрахунок технічних резервів. Валюта, в якій розраховуються окремі складові технічних резервів, можуть відрізнитись. Валюта когорти визначається в момент її первинного визнання.
- Коефіцієнт збитковості в Положенні використовується у випадку застосування спрощеної моделі та лише для двох цілей:
 - Ідентифікація обтяжливих когорт договорів;
 - Розрахунок компоненту збитку.

Агрегація договорів

- Для цілей звітності, резерв премій та резерв збитків має бути наданий на рівні лінії бізнесу
- В залежності від підходу до агрегації договорів, може виникнути необхідність алокації резерву збитків до рівня когорти (наприклад, для розрахунку коефіцієнту збитковості та при проведенні «ран-оф»)
- Розмір витрат на врегулювання збитків (як заявлених, так і не заявлених) включається до резерву збитків та обчислюється в порядку, вказаному у пунктах 77 та 88 Положення.
- Порядок обчислення витрат на врегулювання збитків, які виникли, але не заявлені, визначається на тому ж рівні, на якому розраховується відповідний резерв збитків, які виникли, але не заявлені.

Дякуємо за увагу!

Національний
банк України

[Web](#) ▪ [Facebook](#) ▪ [Twitter](#) ▪ [Flickr](#) ▪ [Youtube](#) ▪ [Instagram](#)